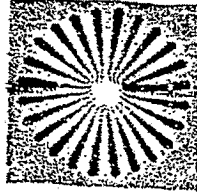


1.0114



دانشگاه پیام نور - گنجینه اسناد و کتابخانه مرکزی
بخش اسنادات

| | |
|------|--------------|
| LC | شماره ثبت |
| ۸۱۱ | شماره مدرک |
| ۸۶۶۴ | شماره رگورده |

دانشگاه پیام نور
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه
جهت دریافت دانشنامه
کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی

عنوان :

بررسی مهارت رونویسی دانش آموزان دوره ابتدایی از دیدگاه
آموزگاران ناحیه ۴ مشهد استان خراسان رضوی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حسین قاسم پورمقدم

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر بلقیس روشن

پژوهشگر:

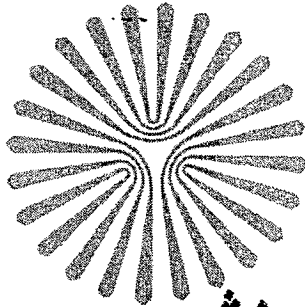
سکینه رحیمی

تابستان ۸۶

۱۰۵۴۷

آموزش اطلاعات و کتابخانه‌های مدرسه
تاسیس ۱۳۸۷

۱۳۸۷ / ۲۲ / ۱۱



دانشگاه پیام نور

تصویب نامه

پایان نامه تحت عنوان:

بررسی مهارت رونویسی دانش آموزان دوره ابتدایی

از دیدگاه آموزگاران ناحیه ۴ مشهد استان خراسان (مهری)

تاریخ دفاع: ۳/۰۶/۸۶

نمره:

۱۸
—————
۱۰۰

درجه: عالی

اعضای هیات داوران:

نام و نام خانوادگی

هیات داوران

مرتبه علمی

امضاء

- ۱- آقای دکتر حسین قاسم پور مقدم استاد راهنما
- ۲- خانم دکتر بلقیس روشن استاد مشاور
- ۳- آقای دکتر سید بهنام علوی مقدم استاد داور
- ۴- آقای دکتر بلقیس روشن نماینده گروه

استاد
استاد
استاد
استاد

Handwritten signatures and initials of the members of the jury.

کتابخانه تخصصی آموزش عالی

تشکر و قدردانی

بر خود فرض می دانم که از زحمات کلیه عزیزانی که در این مسیر، بی دریغانه بذل محبت و یاری داشته اند متواضعانه و خالصانه سپاسگزاری شود به ویژه:

استاد محترم جناب آقای دکتر حسین قاسم پور مقدم

که همواره از دانش و الطاف انسانی ایشان بهره مند بودم و با هدایت های عالمانه ایشان پیمودن این راه آسان گردید. همچنین لازم می دانم از راهنمایی های خالصانه

سرکار خانم دکتر بلقیس روشن

بدلیل تمام مهربانیهایشان تشکر و قدردانی کنم.

لازم می دانم از جناب آقای دکتر بهمن زندی که در طی دوران تحصیل بهترین راهنما و

استاد من در جهت آشنایی با این رشته بودند تشکر کنم، همچنین از جناب آقای احد پور افشاری،

کارشناس مسئول تحقیقات استان خراسان رضوی به دلیل راهنمایی های ارزنده شان صمیمانه

تشکر می نمایم. از پدر، مادر، همسر آقای مجید افشارپور و فرزندانم که در طی دوره تحصیل

کمکهای شایانی به من نمودند قدردانی نمایم.

چکیده پژوهش :

این پژوهش به منظور بررسی مهارت رونویسی در دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان ناحیه ۴ آموزش و پرورش شهرستان مشهد انجام شده است. بنابراین چهار پرسش زیر در نظر گرفته شده است:

- ۱- آیا فعالیتهای کتاب بنویسیم در دوره ابتدایی موجب تقویت مهارت رونویسی می شود؟
 - ۲- آیا در کتابهای بنویسیم دوره ابتدایی مهارت رونویسی بیشتر از قبل مورد استفاده قرار گرفته است؟
 - ۳- آیا توجه به مهارت رونویسی در شناخت به موقع مشکلات ناشی از نارسانویسی تأثیرگذار است؟
 - ۴- آیا بکارگیری صحیح مهارت رونویسی در کلاس درس در یادگیری دروس دیگر تأثیر مثبت دارد؟
- جامعه آماری مورد پژوهش شامل کلیه معلمان مدارس دخترانه ابتدایی ناحیه چهار مشهد که حدود ۳۷۰ نفر بودند می باشد که همین تعداد به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. روش تحقیق مبتنی بر روش پیمایشی بوده است که با استفاده از یک پرسشنامه محقق ساخته ۳۴ سوالی به جمع آوری اطلاعات پرداخته شده است. هم چنین نتایج زیر از این تحقیق به دست آمده است :

- ۱- فعالیت های کتاب بنویسیم در زمینه رونویسی با تقویت مهارت رونویسی رابطه دارد. نتایج حاکی از آن است که تمرینات کتاب بنویسیم در رشد مهارت های نوشتاری دانش آموزان تأثیر گذار بوده است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که اندازه تمرینات رونویسی در کتاب کافی نیست و گذاشتن صفحات اضافه در پایان تمرینات ضروری نمی باشد.
- ۲- یافته های آماری بعد از تجزیه و تحلیل با توجه به پرسش دوم پژوهش نشان می دهد که آموزش مهارت رونویسی نسبت به قبل از تألیف کتابهای بنویسیم مورد توجه زیادی از طرف مؤلفین قرار گرفته است و اکثر معلمان جایگزینی این کتاب را به جای دفاتر تکلیف تأیید کردند.
- ۳- نتایج به دست آمده از یافته های آماری به دنبال پرسش سوم پژوهش نشان می دهد که تمرینات کتاب بنویسیم باعث شناسایی به موقع نارسانویسی در دانش آموزان توسط معلمان شده است.
- ۴- نتایج تحقیق در رابطه با پرسش چهارم پژوهش بیانگر آن است که آموزش صحیح رو نویسی تأثیر بسیار زیادی در دروس دیگر مانند املا و انشا و ... دارد.

کلیدواژه ها:

رونویسی، مهارت نوشتن، نارسانویسی، معلم، دیدگاه

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

- ۱-۱- مقدمه ۱
- ۱-۲- بیان مساله ۲
- ۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق ۳
- ۱-۴- اهداف کلی تحقیق ۴
- ۱-۵- پرسشهای های تحقیق ۵
- ۱-۶- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیر ۵

فصل دوم: ادبیات تحقیق

- ۱-۲- اهمیت نوشتن از زبان معصومین (ع) ۸
- ۲-۲- دست نویسی (دست خط) ۹
- ۲-۳- مراحل نوشتن ۱۱
- ۲-۴- رونویسی ۱۲
- ۲-۵- آموزش درست نویسی ۱۳
- ۲-۶- روش زبانی - تجربی برای آموزش نوشتن ۱۵
- ۲-۷- رسم خطوط نامفهوم تا نوشتن ۱۶
- ۲-۸- مهارت های پیشنیاز نوشتن ۱۸
- ۲-۹- روشها و راهبردهای تسهیل آموزش دست خط ۲۲
- ۲-۱۰- دلایل بدخطی ۲۶
- ۲-۱۱- وسایل کمکی ۲۷

- ۲/۱۲- فرم ارزیابی از اصول درست نویسی در کلاس ۳۰
- ۲/۱۳- مهارت آموزش ۳۰
- ۲/۱۴- نمایش دادن ۳۲
- ۲/۱۵- نظریه جدید در نوشتار ۳۲
- ۲/۱۶- فعال بودن در حین انجام نوشتار ۳۳
- ۲/۱۷- فرم ارزیابی از رونویسی در کلاس ۳۵
- ۲/۱۸- تفکر انتقادی در رونویسی ۳۷
- ۲/۱۹- ارزشیابی مستمر پیشرفت رونویسی ۳۹
- ۲/۲۰- غلط گیری و بازبینی ۴۰
- ۲/۲۱- نارسانویسی ۴۱

فصل سوم: روش انجام پژوهش

- ۳/۱- نوع و روش تحقیق ۴۵
- ۳/۲- جامعه، نمونه آماری، و روش نمونه گیری ۴۶
- ۳/۳- ابزار و روشهای گردآوری داده ها ۴۶
- ۳/۴- پایایی و روایی ابزار گردآوری اطلاعات ۴۶

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

- ۴/۱- توصیف داده ها ۴۹
- ۴/۲/۱- تجزیه و تحلیل اول پرسش پژوهش ۵۴
- ۴/۲/۲- تجزیه و تحلیل پرسش دوم پژوهش ۶۴
- ۴/۲/۳- تجزیه و تحلیل پرسش سوم پژوهش ۷۳
- ۴/۲/۴- تجزیه و تحلیل پرسش چهارم پژوهش ۸۰

فصل پنجم: نتیجه و پیشنهادها

| | |
|-----|-------------------------|
| ۸۹ | ۵/۱- نتایج پژوهش |
| ۸۹ | ۵/۱/۱- پرسش اول پژوهش |
| ۹۱ | ۵/۱/۲- پرسش دوم پژوهش |
| ۹۲ | ۵/۱/۳- پرسش سوم پژوهش |
| ۹۳ | ۵/۱/۴- پرسش چهارم پژوهش |
| ۹۴ | ۵/۲- پیشنهادها |
| ۹۵ | محدودیت‌های تحقیق |
| ۹۷ | فهرست منابع |
| ۱۰۰ | ضمائم |
| | چکیده انگلیسی |

فهرست نمودارها و جداول

| <u>صفحه</u> | <u>عنوان</u> |
|-------------|--|
| ۴۹ | جدول و نمودار ۱ / ۴ : توزیع فراوانی مدرک تحصیلی |
| ۵۰ | جدول و نمودار ۲ / ۴ : توزیع فراوانی رشته تحصیلی |
| ۵۱ | جدول و نمودار ۳ / ۴ : توزیع فراوانی سابقه خدمت |
| ۵۳ | جدول و نمودار ۴ / ۴ : توزیع فراوانی پایه مورد تدریس |
| ۵۴ | جدول و نمودار ۵ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱ |
| ۵۵ | جدول و نمودار ۶ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲ |
| ۵۶ | جدول و نمودار ۷ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۳ |
| ۵۷ | جدول و نمودار ۸ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۴ |
| ۵۸ | جدول و نمودار ۹ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۵ |
| ۵۹ | جدول و نمودار ۱۰ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۶ |
| ۶۰ | جدول و نمودار ۱۱ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۷ |
| ۶۱ | جدول و نمودار ۱۲ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۸ |
| ۶۲ | جدول و نمودار ۱۳ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۹ |
| ۶۳ | جدول و نمودار ۱۴ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۰ |
| ۶۴ | جدول و نمودار ۱۵ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۱ |
| ۶۵ | جدول و نمودار ۱۶ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۲ |
| ۶۶ | جدول و نمودار ۱۷ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۳ |
| ۶۷ | جدول و نمودار ۱۸ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۴ |
| ۶۸ | جدول و نمودار ۱۹ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۵ |
| ۶۹ | جدول و نمودار ۲۰ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۶ |
| ۷۰ | جدول و نمودار ۲۱ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۷ |
| ۷۱ | جدول و نمودار ۲۲ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۸ |
| ۷۲ | جدول و نمودار ۲۳ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۱۹ |
| ۷۳ | جدول و نمودار ۲۴ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۰ |
| ۷۴ | جدول و نمودار ۲۵ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۱ |
| ۷۵ | جدول و نمودار ۲۶ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۲ |
| ۷۶ | جدول و نمودار ۲۷ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۳ |
| ۷۷ | جدول و نمودار ۲۸ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۴ |
| ۷۸ | جدول و نمودار ۲۹ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۵ |
| ۷۹ | جدول و نمودار ۳۰ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۶ |
| ۸۰ | جدول و نمودار ۳۱ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۷ |
| ۸۱ | جدول و نمودار ۳۲ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۸ |
| ۸۲ | جدول و نمودار ۳۳ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۲۹ |
| ۸۳ | جدول و نمودار ۳۴ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۳۰ |
| ۸۴ | جدول و نمودار ۳۵ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۳۱ |
| ۸۵ | جدول و نمودار ۳۶ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۳۲ |
| ۸۶ | جدول و نمودار ۳۷ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۳۳ |
| ۸۷ | جدول و نمودار ۳۸ / ۴ : توزیع فراوانی پاسخ به سؤال ۳۴ |

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

معمولاً مهارت های اساسی زبان کودکان، قبل از ورود به دبستان رشد می کند، رشد زبان مستلزم ارتباطات شفاهی و نوشتاری است. نوشتن یکی از مهارت های اساسی زندگی است که بسیاری از دستاوردهای بشری به دنبال آن بوجود آمده اند.

یکی از راههای ارتباط انسان ها با یکدیگر، خط و کتاب بوده است. نوشتن باعث شد که انسان پیامش را برای تمامی تاریخ باقی گذارد. نوشتن ابزاری است برای انتقال پیام، افکار، اندیشه ها و مقاصد انسانی و یکی از عمده ترین مهارت ها و ابزار در روابط انسانی به شمار می آید. [۱:۱۲۵]

اکنون در سالهای اخیر، با نگاهی دقیق تر به این مسأله، محققان و پژوهشگران درصدد ایجاد راههایی جهت گسترش تواناییهای نوشتاری در فراگیران و افزایش مهارت نوشتاری می باشند. ما نیز در بحث مهارت نوشتاری به رونویسی که اولین مرحله آموزش نوشتن است، بصورت علمی نگاهی دوباره خواهیم داشت.

وقتی از مهارت نوشتن به عنوان یک وسیله یا شیوه ارتباطی سود می جوئیم، مشکل ثانویه زبان کلامی یا زبان نوشتاری را به کار گرفته ایم [۳:۱]. بنابراین بایستی با توجه به اهمیت آن در زندگی، مراحل آموزش این مهارت به طور صحیح و دقیق شناخته شود و روشهای انجام آن در کتب جدیدالتألیف و تأثیرگذاری آن مورد بررسی لازم قرار گیرد، لازم است به مهارت رونویسی در بین آموزشهای کلاسی، اهمیت بیشتری قائل شد؛ زیرا کم توجهی به این مسأله باعث بروز نارساهایی نوشتاری در آینده خواهد شد و فرد با کم توانی در جهت نگارش انواع نوشتار مواجه خواهد شد.

۱-۲ بیان مسئله

نوشتن به عنوان یک شیوه ارتباطی شکل ثانویه بیان است، به عبارت دیگر نویسنده بایستی از طریق نوشته خود به بیان احساسات، علایق و نگرش های خود پرداخته و با خواننده یا مخاطب ارتباط برقرار کند. یک نوشته در صورتی در انجام این مهم موفق خواهد بود که علاوه بر برخورداری از واژگان کافی و متنوع، پیروی از قواعد دستوری و رعایت علامتگذاری به طور صحیح نوشته شده باشد و البته خوانا نیز باشد [۳: الف].

با وجود اینکه در میان مهارت های تحصیلی پایه، نوشتن ملموس ترین مهارت نام گرفته است، اما شواهد نشان می دهد که بسیاری از کودکان نمی توانند از مهارت های نوشتن با دست بهره گیرند [والاس^۱ و دیگران ۱۳۷۶]، بنابراین می توان با آموزش مراحل نوشتن از همان ابتدا این مهارت را در کودکان افزایش داد و یا نوشته هایی که از نارسایی برخوردار است، به مرور زمان از طریق آموزش بهبود بخشید.

رونویسی که اولین مرحله آموزش نوشتاری است و تا کنون نوشتن غیر فعال نامیده شده است از اولین سال دبستان آموزش داده می شود و اولین هدف آموزش آن در پایه اول دبستان این است که دانش آموزان بتوانند کلیه حروف الفبای فارسی و حرف گونه های آنها را به شکل صحیح نوشته، سپس شکل صحیح کلمات و گونه ها را با توجه به اشکال آنها در کتاب درسی خود تقلید نمایند. منظور از نوشتن عبارتست از فرآیند تقلید از اشکال نوشتاری یا رونویسی. [۵ : ۱۴۸] که معمولاً این آگاهی های نوشتاری به ترتیب زیر افزایش می یابد.

آشنایی دانش آموزان با شیوه های نگارش حروف الفبا و ترکیب آنها در ساخت نوشتاری کلمات از پایه اول تا پنجم ادامه دارد. اگر مهارت رونویسی به طور صحیح با شیوه های مناسب آموزش داده شود می تواند تأثیر بسیار زیادی در رسانویسی، خوش خطی و مهارت های بعدی از جمله املا و انشاء که به ترتیب مهارت نیمه فعال و فعال نوشتاری نامیده می شود داشته باشد و این امر میسر نیست جز با فعال سازی آن در حین آموزش. می توان با استفاده از شیوه های متفاوت رونویسی به خصوص در دوره ابتدایی ذهن دانش آموزان را درگیر یادگیری معنادار کرد.

نوشتار يك فرایند شناختي است، ویگوتسكي^۱ (۱۹۶۲) برای سخن نوشتاري، کارکرد زباني جداگانه اي قائل است. او یادآوری مي شود که نوشتار به دليل انتزاعي بودنش برای کودک فرایندي دشوار است، بنابراین برای این فرایند پیچیده و ایجاد آن باید از آموزشهاي مهمي سود جست [۱۳ : ۱۵۳]

باید در نظر داشت که کم توجهي به این مهم باعث بروز مشکلاتي در ارتباطهاي زباني در آینده خواهد شد. برایانت و برایانت^۲ (۱۹۷۸) بر این باورند که مسائل زبان، سرچشمه مشکلات کودک در برقراري رابطه با دیگران است. [۱۱ : ۶۳]

مي توان براي رسيدن به مهارت نوشتاري صحيح از آموزش مرحله به مرحله در مراحل اوليه نوشتاري استفاده کرد و با شناخت کامل از مراحل رونويسي و پيش نيازهاي آن در کليه پايه ها، یادگيري نوشتاري را بهبود بخشيد.

به طور کل مسئله این است که آیا کتابهاي بخوانيم و بنويسيم دوره ابتدائي توانسته است مهارت رونويسي صحيح را در فراگيران ايجادکند؟

با نظر به این مهم، تحقيق حاضر بر این است تا مهارت هاي رونويسي دانش آموزان دوره ابتدائي را از دیدگاه آموزگاران بررسی نماید تا مشخص گردد کتابهاي بخوانيم و بنويسيم دوره ابتدائي تا چه اندازه توانسته است مهارت رونويسي صحيح را در فراگيران ايجاد نماید.

انتظار مي رود نتايج این پژوهش بتواند در کاربرد صحيح مهارت نوشتاري صحيح (رونويسي) در کلاسهاي درس توسط معلمان عزيز به کار گرفته شود و همچنين محققين و مؤلفين کتابهاي زبان آموزي در برنامه ريزي آموزشي کتب درسي از این یافته ها استفاده ي لازم را ببرند.

۱-۳ اهمیت و ضرورت تحقيق

با توجه به اینکه تغييرات زيادي در کتب درسي فارسي ابتدائي در سالهاي اخير صورت گرفته است و کارشناسان تلاشهاي زيادي را در جهت بهبود کيفيت آموزش و ارائه آن به فراگيران انجام داده اند و مهارت

۱- vygotsky

۲- berayant & berayant

نوشتاری را یک مهارت پیچیده برشمرده اند لازم است از جوانب گوناگون تأثیر این کتاب بر مهارتهای زبانی به خصوص بر مهارت نوشتاری سنجیده شود.

می توان در این تحقیق به بررسی مهارت رونویسی با توجه به جدید بودن کتاب های "بخوانیم و بنویسیم" پرداخت که آیا تغییرات کتاب با افزایش مهارت رونویسی در کسب مهارت نوشتاری دانش آموزان مرتبط بوده است، و از نتایج آن دفتر برنامه ریزی آموزشی و تألیف کتب درسی، مراکز آموزشی زبان فارسی در دانشگاه ها، گروه های آموزشی و معلمان و والدین را مطلع کرد.

۱-۴ اهداف کلی تحقیق

هدف کلی: بررسی مهارت رونویسی در دانش آموزان دوره ابتدایی با توجه به کتاب های بنویسیم و نظر معلمان در این رابطه.

اهداف جزئی

- الف) بررسی میزان تأثیر فعالیت های کتاب بنویسیم در تقویت مهارت رونویسی.
- ب) بررسی میزان حضور شیوه های متفاوت رونویسی در کتاب های بنویسیم در مقایسه با کتاب های قبلی.
- ج) بررسی میزان تأثیر استفاده از مهارت رونویسی در شناخت مشکلات نارسانویسی.
- د) بررسی میزان تأثیر مهارت رونویسی در یادگیری دیگر دروس.

هنگامی که در زمینه موضوع تحقیق قبلاً تحقیقاتی صورت نگرفته باشد، شکل سوالی غالباً مرجح است، زیرا ساده و مستقیم بوده و محقق را برای ایجاد طرحی که به سوال پاسخ دهد، هدایت می کند (سرمد و همکاران،

(۱۳۷۸)

بنابراین با توجه به اینکه تحقیقی در این زمینه در جامعه آماری مورد نظر انجام نشده است، فرضیه طرح نشده و به سوالات اکتفا شده است. سوالات پژوهش حاضر به شرح زیر می باشند:

۱-۵ پرسشهای تحقیق:

- ۱- آیا فعالیت های کتاب بنویسیم در دوره ابتدایی موجب تقویت مهارت رونویسی می شود؟
- ۲- آیا در کتاب های بنویسیم دوره ابتدایی، مهارت رونویسی بیشتر از قبل مورد استفاده قرار گرفته است؟
- ۳- آیا توجه به مهارت رونویسی در شناخت به موقع مشکلات ناشی از نارسا نویسی تاثیر گذار است؟
- ۴- آیا به کارگیری صحیح مهارت رونویسی در کلاس درس در یادگیری دروس دیگر تاثیر مثبت دارد؟

۱-۶ تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها:

در این تحقیق، چون از نوع توصیفی است و رابطه بین متغیرها را نمی سنجیم، نیازی به دسته بندی هایی مثل متغیر وابسته یا مستقل نیست.

در این تحقیق، مفاهیم و اصطلاحات زیر مورد استفاده قرار گرفته که برای درک یکسان از آنها به

تعاریف آنها اشاره می شود:

رونویسی: (copying , pre)

تعریف مفهومی: به فرایند تقلید از اشکال نوشتاری "رونویسی" می گوئیم [۵ : ۱۴۸].

تعریف عملیاتی: در این تحقیق، مراد از رونویسی، انجام تمرینات رونویسی کتاب بنویسیم در پایه های دوره ابتدایی توسط دانش آموزان است که از دیدگاه آموزگاران این مهارت بررسی می گردد.

مهارت های نوشتن: (writingskills)

تعریف مفهومی: به توانایی فرد در انجام درست مراحل نوشتار، مهارت نوشتن می گویند.

تعریف عملیاتی: در این تحقیق منظور از مهارت نوشتن، دست ورزی ماهرانه دانش آموز در استفاده از وسایل و تجهیزات نوشتار است که از طریق آنها به یک دست خط صحیح و رسا دست پیدا کند.

نارسانویسی: (Dysgraphia)

تعریف مفهومی: نارسانویسی را ناتوانی در نوشتن کلمات و اعداد به صورت صحیح، خوانا و مرتب حتی در زمانهایی که فرد رونویسی می کند و الگو در اختیار دارد، تعریف نموده اند و نارسانویس محسوب می شود

[۱۸: ۳]

تعریف عملیاتی: مفهومی که در اینجا از نارسانویسی مدنظر است، شامل قسمت های زیر است: کج نویسی، راست نویسی، پرفشارنوشتن، کم رنگ نوشتن، زاویه دارنویسی، نامرتب نویسی، فاصله گذاری بیش از حد.

[۱۱۶: ۱۹]

آموزگاران: (Teachers)

در این تحقیق، منظور از آموزگاران کلیه آموزگاران مدارس ابتدایی دخترانه ناحیه ۴ مشهد است که در سال تحصیلی ۸۵-۸۴ در این پست مشغول به انجام وظیفه هستند.

سابقه خدمت:

منظور از سابقه خدمت، سنوات خدمت آموزگاران در پست آموزگاری مدارس ابتدایی می باشد.

پایه تحصیلی:

منظور کلاسی است که در تقسیم بندی آموزش و پرورش از دوره ابتدایی، دانش آموزان در آن به تحصیل اشتغال دارند.

دوره یا مقطع:

در این پژوهش، منظور از دوره (مقطع)، دوره ای از سالهای تحصیلی است که ابتدایی نام دارد و شامل پایه های اول تا پنجم می باشد.

فصل دوم

ادبیات و پیشینه تحقیق

امام علی(ع): «خط، زبان دست است».

۲/۱- اهمیت نوشتن از زبان معصومین(ع):

مرحوم شیخ صدوق در کتاب "امالی" آورده است که پیامبر اکرم(ص) فرمود: «آنگاه که يك فرد مؤمن از دنیا می رود، اگر از وی حتی برگي از نوشتار بماند، نوشتاری که در آن مطالب علمی انعکاس یافته باشد، این برگ به صورت پرده و حفاظ و سپری میان او و آتش جهنم در می آید و خداوند متعال در برابر هر حرفی که در آن نگارش یافته است، شهری گسترده تر از دنیا و آنچه در آن است به وی عطا می کند.» و در جای دیگر می فرماید: «قید العلم با الکتابه : علم را با نوشتن مهار کنید».

امام صادق(ع) نیز می فرماید: «نوشته های خود را حفظ و از آن نگهداری کنید؛ زیرا در آینده بدان نیاز پیدا خواهید کرد» [۱ : ۱۲۶]

احادیث مذکور بیانگر این هستند که نوشتن، برای زندگی کردن موفق ضروری است و بوسیله آن است که معلومات اندوخته و افکار و اندیشه ها از فردی به فردی منتقل می شود، به همین دلیل مهارت اساسی زندگی است و یادگیری این مهارت از اوایل کودکی بطور صحیح اهمیت بسیاری دارد.

اهداف مهارت نوشتن آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی :

- ۱- توانایی به کارگیری به هنجار خط
- ۲- نوشتن درست کلمات و جملات شنیده شده
- ۳- به کارگیری علائم سجاوندی در نوشتن
- ۴- توانایی در اجرای برخی از مهارت های نگارش

آموزش مهارت نوشتن را می توان به سه مرحله تقسیم کرد: آغاز نوشتن یا رونویسی، املاء، و در نهایت

نگارش که از این میان، نگارش عالی ترین مهارت تولید زبانی است [۲۰ : ۲۳۹]

۲/۲- دست نویسی (دست خط)

دست نویسی مهارتی است که در بین مهارت های ارتباطی، از همه ملموس تر و عینی تر است. یعنی وقتی فرد چیزی را می نویسد و دست نوشته ای را تولید می کند، سندی را از خود به جای می گذارد که براحتی قابل مشاهده، تجزیه و تحلیل و ارزیابی است. از آنجا که هدف از انجام تمامی نوشته ها ایجاد نوعی ارتباط است، بنابراین فرد بایستی به خوبی از عهده آن برآید. یعنی بتواند به راحتی و با سرعت مناسب پیام خود را در قالب نوشته هایش بر روی کاغذ بیاورد تا مخاطب یا خواننده نیز به سهولت پیام را دریافت کند. دست نوشته ای می تواند این ارتباط را آسان کند که واضح و خوانا باشد.

خوانا بودن نوشته نیز مستلزم آن است که نویسنده قادر باشد از ابزار نوشتن (مداد، خودکار) بنحو صحیح استفاده کند، در حافظه بینایی و شنوایی ضعف نداشته باشد (و توانایی به یادسپاری و یادآوری چیزهایی که می بیند و می شنود را داشته باشد) و از هماهنگی مهارت های بینایی و حرکتی در حد مطلوب برخوردار باشد. به عبارت بهتر، مهارت های پیش نیاز نوشتن را داشته باشد و آمادگی های لازم را پیش از شروع آموزش نوشتن کسب کرده باشد. بنابراین یکی از اهداف مهم برنامه های مدرسه ای بایستی با رعایت پیش نیازها، بر آموزش کودکان برای نوشتن خوانا، روان و با سرعت مناسب متمرکز باشد [۷: ۳]. البته اصل ۶ از اصول برنامه ریزی و تألیف کتب درسی باید سیر آموزش زبان از ساده به تکامل یافته باشد، بنابراین در آموزش رونویسی و کلیه مهارت های نوشتاری باید از این اصل پیروی کرد. طبق دستور خط فارسی فرهنگستان زبان و ادب فارسی حفظ چهره خط فارسی، حفظ استقلال خط، تطابق مکتوب و ملفوظ و... سهولت نوشتن و خواندن و آموزش قواعد را از اصول موضوع دستور خط فارسی دانسته است [۱۲]:

۱۳ و ۱۴].

آمادگی دست نویسی:

در مورد اینکه کودکان در چه زمانی برای دریافت آموزش دست نویسی، بطور رسمی آمادگی پیدا می کنند، در بین متخصصین اختلاف نظر وجود دارد. بسته به اینکه کودک از چه سطح رشدی برخوردار است، در چه محیطی رشد کرده است، خانواده چه تجاربی را برای وی فراهم نموده اند (برای مثال، تا چه حد مداد و کاغذ در اختیار داشته است و یا نسبت به انجام فعالیت های ترسیمی تشویق شده است) و میزان علاقه مندی وی در دریافت آموزش در چه سطحی است، به یادگیری دستنویسی راغب خواهد بود. و میزان

تلاش و موفقیت وی نیز متأثر از همین عوامل خواهد بود. بنابراین بعضی کودکان ممکن است در سن ۴ سالگی آماده نوشتن شوند، در حالی که بعضی دیگر تا سن ۶ سالگی به این آمادگی دست نمی یابند. بنابراین به اعتقاد بسیاری از متخصصین ایجاد مهارت های آمادگی قبل از آموزش دست نویسی از اهمیت بالایی برخوردار است. از نظر آنها کودکان فاقد آمادگی به هنگام یادگیری زودتر از دانش آموزان دارای آمادگی دلسرد می شوند و عادت های نوشتاری ضعیف که ممکن است تصحیح نشان در آینده سخت باشد در آنها بیشتر مشاهده می شود. بنابراین قبل از رشد وی آموزش وی بایستی از آماده بودن کودک مطمئن شد. این اطمینان زمانی حاصل می شود که کودک از مهارت های پیش نیاز نوشتن در حد مطلوب برخوردار باشد [۳ : ۷-۱۰] .

نظریه پردازانی چون ورنر، پیازه و برونر بر اساس مطالعات و تجربیات خویش این اعتقاد را پیدا کردند که رشد مهارت های کلامی و ذهنی بعد از رشد مهارت های غیرکلامی و حرکتی بوجود می آید به عبارت دیگر رشد مهارت های غیرکلامی و حرکتی را زیربنای رشد فعالیت های کلامی و ذهنی می دانند. این افراد معتقدند که اگر به دلایلی فرد به موقع در کسب مهارت های حرکتی و رشد و پرورش کافی پیدا نکند، او در یادگیری مهارت های ذهنی نیز دچار وقفه و مشکل خواهد بود و برای آموزش و پرورش مهارت های ذهنی در وی احتمالاً ضروری است که نخست به آموزش و پرورش مهارت های حرکتی او مبادرت نمود. [۱۸ : ۳۶]

متأسفانه فرار از نوشتن و بیزاری دانش آموزان به دلیل فراهم نبودن زمینه های آموزشی مهارت های حرکتی پیش نیاز و پایه برای آموزش و پرورش مهارت های ذهنی است لازم است که همکاران محترم به این نکته قبل از رونویسی و شروع آموزش نوشتار توجه کافی داشته باشند. زیرا دانش آموز آمادگی لازم برای استفاده از وسایل و تجهیزات نوشتاری و نحوه ی استفاده از آن را پیدا نکرده باشند نمی توان انتظار خوانانویسی، صحیح نویسی و رسانویسی را از او داشت.

برای کسب مهارت نوشتن فعالیت های زیرپیشنهاد شده است [۱۸ : ۴۳]

۱- کلمه آب را بزرگ و دوخطی بر ورق سفید ترسیم کنید و از فراگیر بخواهید که (آ) و (ب) را به ترتیب رنگ کند. جهت رنگ کردن با نوشتن مطابق باشد و همزمان با رنگ کردن هر حرف صدای آن را بکشد و کلمه را بخش کند.

۲- کلمه موردنظر را در صفحه ترسیم کند و در آن حال کلمه را بخواند.